

Η επόμενη μέρα στη διακυβέρνηση της Λιβύης

Δομή – Ηγεσία – Στρατιωτικό Συμβούλιο της Βεγγάζης - Επιδιώξεις

Μέχρι την έναρξη της εξέγερσης, στη Λιβύη δεν υπήρχε νόμιμη αντιπολίτευση. Ήταν όμως γνωστό ότι στην περιοχή της Βεγγάζης (και ανατολικότερα), οι κάτοικοι παραδοσιακά δεν έτρεφαν και τα καλύτερα συναισθήματα για το καθεστώς. Παρόλα αυτά, ποτέ δεν είχε αναφερθεί από τα ΜΜΕ ότι κάποιες ομάδες επιδιώκουν να αποσχισθούν ή να εξεγερθούν κατά του Λίβυου μονάρχη. Ούτε είχε αναφερθεί ότι κάποια αποσχιστικά στοιχεία επικοινωνούν με δυτικές χώρες και προετοιμάζουν εξέγερση, για να ανατρέψουν το κανταφικό καθεστώς. Απλά, στην έναρξη της εξέγερσης, έγινε γνωστό ότι αρκετοί -συνεργάτες μέχρι τώρα του καθεστώτος- εγκατέλειψαν τον Qaddafi και με την υποστήριξη της διεθνούς κοινότητας, που νομιμοποιήθηκε μέσα από τις αποφάσεις 1970 και 1973 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, επιδιώκουν να ανατρέψουν το Λίβυο μονάρχη και να αναλάβουν την εξουσία.

Ένα από τα βασικά ερωτήματα που απασχολούν τους αναλυτές, τις κυβερνήσεις των χωρών που οι ένοπλες δυνάμεις τους συμμετέχουν στην επιχείρηση «Οδύσσεια Αυγή, αλλά και τους διπλωμάτες των χωρών που πρόκειται να συνάψουν σχέσεις με τη μελλοντική κυβέρνηση της Λιβύης -ή τις μελλοντικές κρατικές οντότητες, αν η χώρα διαιρεθεί- είναι η πολιτική ταυτότητα και η συνοχή των αντικαθεστωτικών.

Αρκετοί από αυτούς εγκατέλειψαν το καθεστώς του συνταγματάρχη Qaddafi και προσχώρησαν στο στρατόπεδο των εξεγερμένων. Ορισμένοι ανέλαβαν ηγετικές θέσεις στο «Προσωρινό Μεταβατικό Εθνικό Συμβούλιο» (Interim Transitional National Council). Στα ηγετικά στελέχη του Συμβουλίου συμπεριλαμβάνονται δύο πρώην υψηλά πολιτικά πρόσωπα του καθεστώτος. Ο πρώην υπουργός Δικαιοσύνης Mustafa Abdel-Jalil και ο πρώην υπουργός Εσωτερικών στρατηγός Abdel Fattah Younis. Ο πρώτος, στις 21 Φεβρουαρίου, εγκατέλειψε το καθεστώς και πέντε ημέρες αργότερα ανακοίνωσε τη δημιουργία της μεταβατικής κυβέρνησης, ενώ, σχεδόν ταυτόχρονα, υποσχέθηκε τη διεξαγωγή εθνικών εκλογών εντός τριών μηνών. Ο δεύτερος παραιτήθηκε στις 28 Φεβρουαρίου, για να ενταχθεί στους αντικαθεστωτικούς.

Στις 27 Φεβρουαρίου, δηλαδή την επόμενη ημέρα αφότου ο πρώην υπουργός Δικαιοσύνης Mustafa Abdul Jalil ανακοίνωσε τη δημιουργία της μεταβατικής κυβέρνησης, ο δικηγόρος από τη Βεγγάζη Abdelhafed Abdelkader Ghoga παραχώρησε μια συνέντευξη τύπου, στην οποία κατηγορήσε τον Abdul Jalil. Μεταξύ άλλων, ο Ghoga αυτοσυστήθηκε ως εκπρόσωπος του «Προσωρινού Μεταβατικού Εθνικού Συμβουλίου» των αντικαθεστωτικών, αρνήθηκε τη σύσταση της μεταβατικής κυβέρνησης και πρόσθεσε: *«Αν πράγματι υπάρχει μεταβατική κυβέρνηση, ο πρώην υπουργός Δικαιοσύνης Mustafa Abdul Jalil δεν ανήκει σ' αυτή. Ο Abdul Jalil ασκεί περισσότερη επιρροή στην πόλη al-Bayda (ανατολικά της Βεγγάζης) παρά στη Βεγγάζη, η οποία είναι η καρδιά του επαναστατικού κινήματος»*. Όπως ήταν φυσικό, οι δηλώσεις αυτές του Ghoga προκάλεσαν ανησυχία τόσο στους κόλπους των αντικαθεστωτικών όσο και στους υποστηρικτές τους στο εξωτερικό, και επιπρόσθετα, ήταν οι πρώτες σοβαρές ενδείξεις της έλλειψης συνοχής μεταξύ των εξεγερμένων.

Επίσημα, το «Προσωρινό Μεταβατικό Εθνικό Συμβούλιο» των αντικαθεστωτικών συστάθηκε στις 5 Μαρτίου και αποτελείται από 31 ηγετικά στελέχη, τα οποία εκπροσωπούν τις διάφορες περιοχές και πόλεις της Λιβύης. Δηλαδή, δεν αποτελείται μόνο από Λίβυους της Κυρηναικής αλλά και από άτομα της Τριπολιτανίας (δυτική Λιβύη) και της νότιας Λιβύης. Ένας αριθμός των ονομάτων των μελών του Συμβουλίου έχουν δοθεί στη δημοσιότητα. Τα υπόλοιπα ονόματα παραμένουν μυστικά, για λόγους ασφαλείας, επειδή οι περιοχές και οι πόλεις που εκπροσωπούν ελέγχονται ή πιθανόν να ανακαταληφθούν από τις κυβερνητικές δυνάμεις, όπως η Ajdabiya, η al-Kufrah, η Ghat, η Nalut, η Misratah, η Zintan και η Zawiyah. Τα ονόματα των μελών, που έχουν δημοσιευθεί από το ίδιο το Συμβούλιο –γνωστό και ως «επιτροπή της κρίσης»- είναι:

- ✓ Mustafa Mohammed Abdul Jalil (επικεφαλής του Συμβουλίου)
- ✓ Othman Suleiman el-Megyrahi (εκπρόσωπος της περιοχής Batnan)
- ✓ Ashour Hamed Bourashed (εκπρόσωπος της πόλης Darna)
- ✓ Δόκτωρ Abdelallah Moussa el-Myehoub (εκπρόσωπος της περιοχής Qouba)
- ✓ Zubiar Ahmed el-Sharif (εκπρόσωπος των πολιτικών κρατούμενων)
- ✓ Ahmed Abduraba al-Abaar (εκπρόσωπος της Βεγγάζης)
- ✓ Δόκτωρ Fathi Mohamed Baja (εκπρόσωπος της Βεγγάζης)
- ✓ Abdelhafed Abdelkader Ghoga (εκπρόσωπος της Βεγγάζης)
- ✓ Fathi Tirbil (εκπρόσωπος των νέων και των γυναικών)
- ✓ Δόκτωρ Salwa Fawzi el-Deghali (εκπρόσωπος των νέων και των γυναικών)
- ✓ Omar al-Hariri (εκπρόσωπος των αντικαθεστωτικών στρατιωτικών δυνάμεων)
- ✓ Mahmoud Jibril (εκπρόσωπος εξωτερικών υποθέσεων)
- ✓ Ali al-Issawi (εκπρόσωπος εξωτερικών υποθέσεων)

Οι δύο εκπρόσωποι των εξωτερικών υποθέσεων, Mahmoud Jibril και Ali al-Issawi, εκτός από ηγετικά στελέχη, συνιστούν και το «εκτελεστικό όργανο» του Συμβουλίου. Ο 50χρονος Mahmoud Jibril, σύμμαχος του πρώην υπουργού Δικαιοσύνης Mustafa Abdul Jalil (επικεφαλής του Συμβουλίου), είναι ταυτόχρονα και επικεφαλής του «εκτελεστικού οργάνου», ενώ, ο Ali al-Issawi, πρώην πρεσβευτής της Λιβύης στην Ινδία, έχει αναλάβει καθήκοντα de facto υπουργού Εξωτερικών. Από τις αρχές Μαρτίου, ο Ali al-Issawi πραγματοποίησε μια σειρά επισκέψεων σε ευρωπαϊκές χώρες, ως νόμιμος εκπρόσωπος των Λίβυων πολιτών, προκειμένου να επιτύχει την αναγνώριση και την υποστήριξη των εξεγερμένων. Στις 10 Μαρτίου, η Γαλλία αναγνώρισε το «Προσωρινό Μεταβατικό Εθνικό Συμβούλιο» των αντικαθεστωτικών ως το «μόνο νόμιμο εκπρόσωπο του λιβυκού λαού», και στη συνέχεια, πρωτοστάτησε αφενός στη λήψη της απόφασης 1973, αλλά και στη διεξαγωγή των στρατιωτικών επιχειρήσεων που συνεχίζονται.

«Στρατιωτικό Συμβούλιο της Βεγγάζης»

Εκτός από τον τομέα των εξωτερικών υποθέσεων, οι αντικαθεστωτικοί έχουν οργανώσει και το «Στρατιωτικό Συμβούλιο της Βεγγάζης» (Benghazi Military Council), που είναι υπεύθυνο για τον τομέα άμυνας. Η διοίκηση όλων των αντικαθεστωτικών δυνάμεων ασκείται από τον πρώην υπουργό Εσωτερικών, στρατηγό Abdel Fattah Younis, παρόλο, που το όνομά του δεν συμπεριλαμβάνεται στον κατάλογο των ηγετικών στελεχών του «Προσωρινού Μεταβατικού Εθνικού Συμβουλίου». Αυτό θα μπορούσε να εκληφθεί ως άλλη μια σοβαρή ένδειξη του προβλήματος συνοχής στις τάξεις των αντικαθεστωτικών, όπως και με την αντιπαλότητα Abdul Jalil και Ghoga.

Αντικειμενικός σκοπός του στρατηγού Younis είναι η οργάνωση μιας αντικαθεστωτικής στρατιωτικής δύναμης, η οποία θα εισβάλει στην περιοχή της Τριπολιτανίας, προκειμένου να ανατρέψει το καθεστώς του συνταγματάρχη Qaddafi. Προς το παρόν, αν και οι αεροπορικές δυνάμεις του διεθνούς συνασπισμού έχουν καταφέρει σοβαρά πλήγματα στην αεράμυνα, στα κέντρα διοίκησης και ελέγχου των ενόπλων δυνάμεων του Qaddafi και έχουν επιβάλλει τη ζώνη απαγόρευσης πτήσεων, εντούτοις, ο αντικειμενικός σκοπός της αντικαθεστωτικής στρατιωτικής δύναμης απέχει πολύ από το να επιτευχθεί.

Τουλάχιστον επιχειρησιακά, ο στρατηγός Younis, ακόμη κι αν καταφέρει να αυξήσει τις δυνάμεις του, θα έχει να αντιμετωπίσει δυσεπίλυτα επιχειρησιακά προβλήματα. Το ένα από αυτά είναι η μεγάλη απόσταση Βεγγάζης-Τρίπολης (περίπου 1.000 χιλιόμετρα). Επιπλέον, οι αντικαθεστωτικές δυνάμεις δεν διαθέτουν τον απαραίτητο εξοπλισμό

(τεθωρακισμένα οχήματα, οπλικά συστήματα, κτλ), διοικητική μέριμνα και προπαιδευμένη στρατιωτική εκπαίδευση.

Αυτά τα επιχειρησιακά προβλήματα δημιουργούν την ανάγκη εξωτερικής υποστήριξης, πέρα από την ήδη υφιστάμενη «ζώνη απαγόρευσης πτήσεων». Όμως, γεννάται ένα μείζον ερώτημα. Η υποστήριξη θα παρασχεθεί στη βάση της απόφασης 1973 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, που αναφέρει «λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων για την προστασία των Λίβυων πολιτών» ή θα απαιτηθεί νέα απόφαση του 15μελούς Συμβουλίου; Όλα αυτά βέβαια πιθανόν να συμβούν εφόσον συνεχισθεί η πολιτική και φυσική επιβίωση του συνταγματάρχη Qaddafi, και φυσικά, θα εξελιχθούν σύμφωνα με τα συμφέροντα των εξωτερικών δρώντων, που ήδη πρωταγωνιστούν σε επιχειρησιακό επίπεδο.

Συμφέροντα, απειλές και επιδιώξεις

Ουσιαστικά, το «Προσωρινό Μεταβατικό Εθνικό Συμβούλιο» των αντικαθεστωτικών είναι ένα σύνολο τοπικών αυτοδιοικούμενων ομάδων, οι οποίες, στην παρούσα στιγμή, αγωνίζονται για την επίτευξη ενός κοινού σκοπού. Έχουν κοινά συμφέροντα από την ανατροπή του κανταφικού καθεστώτος και κοινή απειλή, που δεν είναι άλλη από τις κυβερνητικές δυνάμεις.

Παρά τα όποια προβλήματα συνοχής, όλοι οι εξεγερμένοι, προς το παρόν, έχουν κοινές επιδιώξεις, η ανάλυση των οποίων οδηγεί σε συγκεκριμένες εκτιμήσεις για τις πιθανές μελλοντικές εξελίξεις στη χώρα. Οι κοινές αυτές επιδιώξεις είναι:

- ✓ Η κατάληψη των εδαφών, που ελέγχονται από τις κυβερνητικές δυνάμεις.
- ✓ Η εκθρόνιση του συνταγματάρχη Qaddafi από την εξουσία.
- ✓ Η ενοποίηση της Κυρηναϊκής με την Τριπολιτάνια και πρωτεύουσα την Τρίπολη.
- ✓ Η άρνησή τους να αναπτυχθούν ξένες δυνάμεις στο έδαφος της Λιβύης.

Παρατηρούμε λοιπόν ότι παρόλο που ο πυρήνας του «Προσωρινού Μεταβατικού Εθνικού Συμβουλίου» των αντικαθεστωτικών εντοπίζεται γεωγραφικά στην ανατολική Λιβύη (Βεγγάζη), εντούτοις, η ηγεσία των αντικαθεστωτικών επιδιώκει να ενσωματώσει όλους τους εξεγερμένους της χώρας. Το γεγονός αυτό χαρακτηρίζει τον αγώνα τους ως «ενωτικό και όχι αποσχιστικό». Για το λόγο αυτό, πρόσφατα, είχαν αρνηθεί και την πρόταση του Qaddafi για διαβουλεύσεις, που κατά πάσα πιθανότητα στόχευε στη διαίρεση της χώρας. Επομένως, αν σε κάποια χρονική στιγμή επέλθει διαίρεση της Λιβύης, αυτό δεν θα θεωρηθεί ως «ολοκληρωτική επίτευξη του σκοπού των εξεγερμένων» αλλά ως «προσωρινή αναγκαστική λύση».

Διπλωματία της Αθήνας και της Άγκυρας

Η διαμορφωθείσα κατάσταση στη Λιβύη καταδεικνύει ότι ένα από τα χειρότερα σενάρια για τους αντικαθεστωτικούς είναι η διαίρεση της χώρας, σε δυτική (Τριπολιτάνια) και ανατολική (Κυρηναϊκή). Αυτό ίσως είναι και το καλύτερο σενάριο για τον ίδιο τον Qaddafi. Δηλαδή, είναι σχεδόν αδύνατο να προκύψει μελλοντικά και πάλι μια ενιαία Λιβύη υπό κανταφικό καθεστώς. Επομένως, στο μελλοντικό status της Λιβύης, οι αντικαθεστωτικοί θα υπάρχουν είτε ως κρατική οντότητα της ανατολικής Λιβύης είτε ως κυβέρνηση ολόκληρης της χώρας.

Η εκτίμηση αυτή θα μπορούσε να αποτελέσει θέμα προβληματισμού των think tanks της ελληνικής διπλωματίας, προκειμένου να προωθηθούν έγκαιρα τα ελληνικά συμφέροντα (διμερείς οικονομικές σχέσεις, εισαγωγή πετρελαίου, καθορισμός ελληνο-λυβικών ορίων της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, λυβικό χρέος προς τις ελληνικές επιχειρήσεις, κτλ), αλλά και να αντιμετωπισθούν ή να περιορισθούν στο βαθμό του δυνατού οι εν δυνάμει απειλές και οι κίνδυνοι, που θα προκύψουν στο άμεσο μέλλον (περαιτέρω επιδείνωση της κατάστασης ασφάλειας στην περιοχή, μεταναστευτικό, διεθνής τρομοκρατία, κτλ). Σε κάποια από αυτά τα θέματα, η Άγκυρα αφήνει ελεύθερο πεδίο δράσης για την Αθήνα. Η στρατηγική της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής αποδεικνύεται για άλλη μια φορά ανεφάρμοστη, αφού, η «αρχή των μηδενικών προβλημάτων με τους γείτονες» (zero-problem policy) δημιουργεί αγκυλώσεις και δεν εναρμονίζεται με την «αρχή της εφαρμογής μιας εποικοδομητικής διπλωματίας», σε ότι αφορά τις εξελίξεις στην περιοχή. Εξάλλου, τα μεγάλα προβλήματα για την Άγκυρα, που συνδέονται με την πιθανή εξέγερση των σιιτών Αράβων και τις τουρκο-ιρανικές σχέσεις

συνεργασίας, δεν έχουν έρθει ακόμη. Στο επόμενο χρονικό διάστημα, οι διπλωματικές δραστηριότητες των Αθηνών και της Άγκυρας, σε ότι αφορά την αλλαγή του τοπίου στη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική, αναμένονται αλληλοσυγκρουόμενες και ανταγωνιστικές.

Γιαννακόπουλος Βασίλης